

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

25 päivänä lokakuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sijoittautumisvapaus – Rajat ylittävä yritysjärjestely –
Yhtiön sääntömääräisen kotipaikan siirtäminen tosiasiallista kotipaikkaa muuttamatta –
Kieltäytyminen poistamasta yhtiötä kaupparekisteristä – Kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan
kaupparekisteristä poistaminen edellyttää yhtiön purkamista selvitysmenettelyn päätteeksi –
Sijoittautumisvapauden soveltamisala – Sijoittautumisvapauden rajoitus – Velkojien,
vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden suojeleminen – Väärinkäytösten estäminen

Asiassa C-106/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola) on esittänyt 22.10.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.2.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on saattanut vireille

Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o., selvitystilassa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaostojen puheenjohtajat T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas, J. Malenovský ja E. Levits sekä tuomarit E. Juhász, A. Borg Barthet, D. Šváby, M. Berger, K. Jürimäe (esittelevä tuomari) ja M. Vilaras,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.3.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o., edustajanaan A. Gorzka-Augustynowicz, radca prawny,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja M. Hellmann,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja B. Trefil,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja F. de Figueiroa Quelhas,
- Euroopan komissio, asiamiehinään W. Mölls, L. Malferrari ja J. Hottiaux,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

kuultuaan julkisasiamiehen 4.5.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valituksen on tehnyt Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o. (jäljempänä Polbud) päätöksestä, jolla hylätään sellainen hakemus sen poistamiseksi Puolan kaupparekisteristä, jonka se teki siirrettyään kotipaikkansa Luxemburgiin.

Puolan oikeus

Yhtiöoikeuskoodeksi

- 3 Puolan 15.9.2000 annetun yhtiöoikeuskoodeksin (Kodeks spółek handlowych), sellaisena kuin se on muutettuna (Dz. U. 2013, nro 1030; jäljempänä yhtiöoikeuskoodeksi), 270 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Yhtiö purkautuu:

--

- 2) osakkaiden yhtiön purkamisesta tai yhtiön kotipaikan siirtämisestä ulkomaille tekemällä päätöksellä, joka on vahvistettu notaarin laatimalla pöytäkirjalla;

--”

- 4 Yhtiöoikeuskoodeksin 272 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Yhtiö purkautuu selvitysmenettelyn jälkeen, kun yhtiö poistetaan rekisteristä.”

- 5 Kyseisen koodeksin 288 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Sen jälkeen, kun yhtiökokous on vahvistanut vuotuisen tilinpäätöksen päivänä, joka edeltää velkojien tyydyttämisen tai takuiden saamisen jälkeen jääneen omaisuuden jakamista osakkaiden kesken (selvitystilaa koskeva kertomus), ja kun selvitys on päättynyt, selvitysmiesten on julkistettava tämä kertomus yhtiön kotipaikassa ja esitettävä se rekisteriä pitävälle tuomioistuimelle sekä tehtävä samalla yhtiön rekisteristä poistamista koskeva hakemus.

--

3. Puretun yhtiön tilikirjat ja asiakirjat on annettava yhtiösopimuksessa tai osakkaiden päätöksessä mainitulle henkilölle säilytettäväksi. Jos tällaista mainintaa ei ole, säilyttäjän asettaa rekisteriä pitävä tuomioistuin.

--”

- 6 Yhtiöoikeuskoodeksin 551–568 §:ssä säädetään yritysjärjestelyistä. Yhtiöoikeuskoodeksin 562 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Henkilöyhtiön yritysjärjestely vaatii yhtiömiesten ja pääomayhtiön yritysjärjestely yhtiökokouksen tekemää päätöstä – –”

Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annettu laki

- 7 Kansainvälisestä yksityisoikeudesta 4.2.2011 annetun lain (Ustawa – Prawo prywatne międzynarodowe; Dz. U. nro 80, järjestysnumero 432) 19 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Oikeushenkilö kuuluu kotipaikan toiseen valtioon siirtämistä koskevasta hetkestä lähtien tämän valtion oikeuden soveltamisalaan. Aiemmassa kotipaikkavaltiossa saatu oikeushenkilöllisyys säilyy, jos kunkin asianomaisen valtion lainsäädännössä näin säädetään. Kotipaikan siirtäminen Euroopan talousalueen sisällä ei johda oikeushenkilöllisyyden menetykseen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 8 Polbud on rajavastuuyhtiö, jonka kotipaikka on Łącko (Puola). Tämän yhtiön osakkaat tekivät ylimääräisessä yhtiökokouksessa 30.9.2011 päätöksen siirtää yhtiön kotipaikka yhtiöoikeuskoodeksin 270 §:n 2 kohdan nojalla Luxemburgiin. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan tässä päätöksessä ei mainittu Polbudin liiketoiminnan johtamispaikan eikä sen liiketoiminnan tosiasiallisen harjoittamispaikan siirtämistä.
- 9 Tämän päätöksen perusteella Polbud teki 19.10.2011 kaupparekisterin pitämisestä vastaavaan tuomioistuimeen (jäljempänä rekisteriä pitävä tuomioistuin) hakemuksen selvitysmenettelyn aloittamiseksi. Selvitysmenettelyn aloittaminen merkittiin kaupparekisteriin 26.10.2011, ja yhtiölle nimettiin selvitysmies.
- 10 Consoil Geotechnik Sàrlin, jonka kotipaikka on Luxemburgissa, yhtiökokous teki 28.5.2013 päätöksen, jolla muun muassa pantiin täytäntöön 30.9.2011 tehty päätös ja siirrettiin Polbudin kotipaikka Luxemburgiin, jotta siihen sovellettaisiin Luxemburgin oikeutta, ilman että se menettäisi oikeushenkilöllisyyttään. Siirto tuli 28.5.2013 tehdyn päätöksen mukaan voimaan tuona päivänä. Polbudin kotipaikka siirrettiin siis 28.5.2013 Luxemburgiin, ja tämän nimeksi tuli nimen ”Polbud” sijasta ”Consoil Geotechnik”.
- 11 Polbud teki 24.6.2013 rekisteriä pitävään tuomioistuimeen hakemuksen sen poistamiseksi Puolan kaupparekisteristä. Tätä hakemusta perusteltiin yhtiön kotipaikan siirtämisellä Luxemburgiin. Poistamismenettelyä varten tätä yhtiötä pyydettiin 21.8.2013 tehdyllä päätöksellä toimittamaan ensinnäkin yhtiökokouksen päätös, jossa ilmoitetaan puretun yhtiön tilikirjoja ja asiakirjoja säilyttävä edustaja, toiseksi selvitysmiehen ja henkilön, jolle kirjanpidon hoitaminen oli uskottu, allekirjoittama kirjanpito ajanjaksoilta 1.1.–29.9.2011, 30.9.–31.12.2011, 1.1.–31.12.2012 ja 1.1.–28.5.2013 sekä kolmanneksi yhtiökokouksen päätös selvitystilaa koskevan kertomuksen vahvistamisesta.
- 12 Polbud totesi, että sen mielestä mainittujen asiakirjojen esittäminen ei ole tarpeen, koska yhtiötä ei ollut purettu eikä yhtiön omaisuutta ollut jaettu osakkaiden kesken ja koska rekisteristä poistamista koskevan hakemuksen tekemisen syy oli yhtiön kotipaikan siirtäminen Luxemburgiin, missä yhtiö edelleen on olemassa Luxemburgin oikeuden mukaisena yhtiönä. Näissä olosuhteissa rekisteriä pitävä tuomioistuin hylkäsi 19.9.2013 tekemällään päätöksellä rekisteristä poistamista koskevan hakemuksen, koska vaadittuja asiakirjoja ei ollut esitetty.

- 13 Polbud nosti kanteen tästä päätöksestä Sąd Rejonowy w Bydgoszczyyn (Bydgoszczin piirioikeus, Puola), joka hylkäsi kanteen. Polbud valitti tästä hylkäyspäätöksestä Sąd Okręgowy w Bydgoszczyyn (Bydgoszczin alueellinen tuomioistuin, Puola), joka hylkäsi valituksen 4.6.2014 antamallaan määräyksellä. Kyseinen yhtiö valitti tämän jälkeen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.
- 14 Kyseisessä tuomioistuimessa Polbud väittää, että päivänä, jona yhtiön kotipaikka siirrettiin Luxemburgiin, se menetti puolalaisen henkilöstatuuttinsa ja siitä tuli Luxemburgin oikeuden soveltamisalaan kuuluva yhtiö. Polbudin mukaan selvitysmenettely oli näin ollen päätettävä ja se oli poistettava Puolan kaupparekisteristä. Se huomauttaa lisäksi, että Puolan oikeudessa säädettyjen selvitysmenettelyä koskevien vaatimusten soveltaminen ei ollut tarpeen eikä mahdollista, koska yhtiö ei ollut menettänyt oikeushenkilöllisyyttään.
- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin puolestaan toteaa ensimmäiseksi, että selvitysmenettely keskittyy yhtiön oikeudellisen olemassaolon päättämiseen ja sisältää tiettyjä tähän liittyviä velvoitteita. Nyt käsiteltävässä asiassa yhtiö jatkaa oikeudellista olemassaoloaan muun jäsenvaltion kuin Puolan tasavallan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvana oikeussubjektina. Se pohtii tämän vuoksi sitä, eikö yhtiön oikeudellisen olemassaolon päättämiseksi asetettuja velvoitteita vastaavien velvoitteiden asettaminen sille rajoita suhteettomasti EUT-sopimuksen mukaista sijoittautumisvapautta. Kyseessä oleva tuomioistuin pohtii myös, sitovatko alkuperäjäsenvaltiota siinä käynnissä olevasta selvitysmenettelystä huolimatta toteamus yhtiön uudelleen perustamisesta, joka perustuu pelkästään osakkaiden päätökseen säilyttää alkuperäjäsenvaltiossa saatu oikeushenkilöllisyys, ja se, että se on tämän päätöksen perusteella rekisteröity vastaanottavan jäsenvaltion kaupparekisteriin.
- 16 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vaikka jäsenvaltio ei lähtökohtaisesti saa kieltäytyä tunnustamasta toisessa jäsenvaltiossa saatua oikeushenkilöllisyyttä ja arvioida tämän jäsenvaltion viranomaisten toteuttamien toimenpiteiden säännösten mukaisuutta, poistaminen aikaisemmasta kaupparekisteristä kuuluu alkuperäjäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan, ja alkuperäjäsenvaltion on taattava velkojien, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden suojele selvitysmenettelyn yhteydessä. Kyseinen tuomioistuin katsoo näin ollen, ettei rekisteriä pitävän tuomioistuimen pitäisi luopua tämän menettelyn jatkamisesta.
- 17 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan lähtökohtaisesti on laillista tutkia, aikooko yhtiö luoda pysyvän taloudellisen siteen vastaanottavaan jäsenvaltioon ja siirtää tämän vuoksi kotipaikan, jota voidaan pitää tosiasiallisen johdon ja toiminnan harjoittamisen sijaintipaikkana. Epävarmuutta on sen sijaan siitä, kumpi – vastaanottava jäsenvaltio vai alkuperäjäsenvaltio – tämän tutkinnan suorittaa.
- 18 Tässä tilanteessa Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Ovatko SEUT 49 ja SEUT 54 artikla esteenä sille, että jäsenvaltio, jossa kaupallinen yhtiö (rajavastuuyhtiö) perustettiin, soveltaa kansallisen oikeuden säännöksiä, joiden mukaan rekisteristä poistaminen edellyttää yhtiön purkamista selvitysmenettelyn jälkeen, jos yhtiö on siirretty toiseen jäsenvaltioon osakkaiden kyseisessä perustamisvaltiossa saadun oikeushenkilöllisyyden jatkamisesta tekemän päätöksen perusteella?

Jos vastaus on kieltävä:

2) Voidaanko SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa tulkita siten, että kansallisen oikeuden säännösten mukainen velvollisuus toteuttaa selvitysmenettely – johon kuuluu yhtiön juoksevien liiketoimien päättäminen, saatavien periminen, sitoumusten täyttäminen ja yhtiön omaisuuden realisointi, velkojien tyydyttäminen tai saatavien turvaaminen, taloudellisen selonteon esittäminen näiden toimien toteuttamisesta sekä tilikirjoja ja asiakirjoja säilyttävän edustajan ilmoittaminen – ennen yhtiön purkautumista, joka toteutuu kaupparekisteristä poistamisen hetkellä, on tarkoitukseensa

soveltuva, tarpeellinen ja oikeasuhteinen ulkomaille muuttavan yhtiön velkojen, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden suojelun muodossa olevaa suojelun arvoista yleistä etua koskeva toimenpide?

- 3) Onko SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa tulkittava siten, että sijoittautumisvapauden rajoitukset koskevat tilannetta, jossa yhtiö – muuttuakseen yritysjärjestelyssä toisen jäsenvaltion oikeuden mukaiseksi yhtiöksi – siirtää toiseen jäsenvaltioon sääntömääräisen kotipaikkansa muuttamatta yhtiön päätoimipaikkaa, joka jää perustamisjäsenvaltioon?”

Asian suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö

- 19 Polbud on vaatinut unionin tuomioistuimen kirjaamoon 28.6.2017 saapuneella asiakirjalla asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamista uudelleen unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan nojalla.
- 20 Vaatimuksensa tueksi Polbud väittää ensinnäkin, että – toisin kuin ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee – se aikoi siirtää Luxemburgiin sekä sääntömääräisen kotipaikkansa että tosiasiallisen kotipaikkansa, mistä on osoituksena 28.5.2013 tehty päätös. Toiseksi Polbud huomauttaa, että vaikka julkisasiamiehen esittämässä ratkaisuehdotuksessa mainitaan Polbudin istunnossa ilmaisemat varaukset, ratkaisuehdotus perustuu kuitenkin ennakkoratkaisupyynnössä esitettyyn virheelliseen tosiseikkojen kuvaukseen. Tämän vuoksi Polbud katsoo, että asian käsittelyn suullinen vaihe on tarpeellista aloittaa uudelleen, jotta se voi selventää pääasian tosiseikkoja.
- 21 Työjärjestyksensä 83 artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on suullisen vaiheen päättäneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.
- 22 Nyt esillä olevassa asiassa näin ei ole. Polbud esitti istunnossa arvionsa asian tosiseikoista. Sillä oli erityisesti mahdollisuus esittää kantansa pääasian tosiseikkojen esittelystä, sellaisena kuin se on esitetty ennakkoratkaisupyynnössä, ja täsmentää, että se aikoi siirtää Luxemburgiin sekä sääntömääräisen kotipaikkansa että tosiasiallisen kotipaikkansa. Unionin tuomioistuin katsoo näin ollen julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.
- 23 Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta esitetystä arvostelusta on muistutettava yhtäältä, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksessä ei määrätä asianosaisten mahdollisuudesta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen (tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 24 Toisaalta SEUT 252 artiklan toisen kohdan nojalla julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana julkisesti esittää perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat hänen myötävaikutustaan. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden päätteeksi hän päätyy siihen, eivät sido unionin tuomioistuinta. Tämän vuoksi se, että asianosainen ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä – ei sellaisenaan voi olla peruste suullisen käsittelyn aloittamiseksi uudelleen (tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 25 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin katsoo, ettei asian käsittelyn suullista vaihetta ole määrättävä aloitettavaksi uudelleen.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 26 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisukysymykset perustuvat oletamaan, jonka Polbud on riitauttanut ja jonka mukaan se ei aikonut siirtää tosiasiallista kotipaikkaansa Luxemburgiin.
- 27 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa määrätään unionin tuomioistuimen ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä välittömän yhteistyön menettelystä. Kyseisessä menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, ja sen tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta, kun taas unionin tuomioistuimella on ainoastaan toimivalta lausua unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä sellaisten tosiseikkojen perusteella, jotka kansallinen tuomioistuin on sille esittänyt (ks. mm. tuomio 16.6.2015, Gauweiler ym., C-62/14, EU:C:2015:400, 15 kohta).
- 28 Näin ollen tämän olettaman perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava, mutta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava tämän olettaman paikkansapitävyys.

Kolmas kysymys

- 29 Kolmannella kysymyksellään, joka on tutkittava ensimmäiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa tulkittava siten, että sijoittautumisvapautta sovelletaan siihen, että jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään toisen jäsenvaltion alueelle, jotta se muutetaan tämän toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi, ilman että kyseisen yhtiön tosiasiallista kotipaikkaa siirretään.
- 30 Puolan ja Itävallan hallitukset väittävät, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa ei sovelleta pääasiassa kyseessä olevan yhtiön siirtämiseen. Itävallan hallituksen mukaan sijoittautumisvapautteen ei voida vedota, kun kotipaikan siirtämistä ei perustella taloudellisen toiminnan tosiasiallisella harjoittamisella vastaanottavassa jäsenvaltiossa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta käsin. Puolan hallitus vetoaa 27.9.1988 annettuun tuomioon Daily Mail and General Trust (81/87, EU:C:1988:456) ja 16.12.2008 annettuun tuomioon Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723) perustellakseen johtopäätöstä, johon se on päätenyt ja jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen yhtiön siirtäminen ei kuulu SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamisalaan.
- 31 Tällaista näkemystä ei voida hyväksyä.
- 32 On nimittäin todettava, että SEUT 49 artiklassa, luettuna yhdessä SEUT 54 artiklan kanssa, sijoittautumisvapaus myönnetään jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetuille yhtiöille, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on unionin alueella. Näin ollen Polbudin kaltainen yhtiö, joka on perustettu jonkin jäsenvaltion lainsäädännön – tässä tapauksessa Puolan lainsäädännön – mukaisesti, voi lähtökohtaisesti vedota tähän vapauteen.
- 33 SEUT 49 artiklan toisen kohdan, luettuna yhdessä SEUT 54 artiklan kanssa, nojalla viimeksi mainitussa artiklassa tarkoitettujen yhtiöiden sijoittautumisvapautteen kuuluu muun muassa oikeus perustaa ja johtaa näitä yhtiöitä niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat

- sen omia yhtiöitä. Se käsittää siis jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetun yhtiön oikeuden muuttua toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi (ks. vastaavasti tuomio 27.9.1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, 17 kohta), kunhan tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä määritetyt edellytykset ja erityisesti liityntäkriteeri, jonka mukaisesti kyseinen jäsenvaltio katsoo yhtiön kuuluvan sen kansallisen oikeusjärjestyksen piiriin, täyttyvät.
- 34 Tältä osin on huomautettava, että unionin oikeudessa toteutettujen yhdenmukaistamistoimien puuttuessa sen liitynnän määrittäminen, joka määrää yhtiöön sovellettavan kansallisen oikeuden, kuuluu SEUT 54 artiklan mukaisesti kunkin jäsenvaltion toimivaltaan ja että kyseisessä artiklassa pidetään yhtiön sääntömääräistä kotipaikkaa, keskushallintoa ja päätoimipaikkaa samanarvoisina liityntöinä (ks. vastaavasti tuomio 27.9.1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, 19–21 kohta).
- 35 Tästä seuraa nyt käsiteltävässä asiassa, että sijoittautumisvapaus antaa Polbudille, joka on Puolan oikeuden mukaisesti perustettu yhtiö, oikeuden muuttua Luxemburgin lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi, kunhan Luxemburgin lainsäädännössä määritetyt perustamisen edellytykset ja erityisesti arviointiperuste, jonka mukaan Luxemburg katsoo yhtiön kuuluvan sen kansallisen oikeusjärjestyksen piiriin, täyttyvät.
- 36 Puolan ja Itävallan hallitusten esittämät väitteet eivät horjuta tätä päätelmää.
- 37 Ensinnäkään Itävallan hallituksen väite, jonka mukaan Polbudilla ei ole tosiasiallista taloudellista toimintaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, ei voi menestyä.
- 38 Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut, että sijoittautumisvapauden alaan kuuluu tilanne, jossa sen jäsenvaltion oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jossa yhtiöllä on sääntömääräinen kotipaikka, päättää perustaa sivuliikkeen toiseen jäsenvaltioon, vaikka yhtiö olisi perustettu ensimmäisessä jäsenvaltiossa ainoastaan, jotta se voisi sijoittautua toiseen jäsenvaltioon, jossa se pääasiallisesti tai jopa ainoastaan harjoittaa taloudellista toimintaansa (ks. vastaavasti tuomio 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, 17 kohta). Samoin tilanne, jossa jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettu yhtiö päättää muuttua toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi ja täyttää liityntäkriteerin, jonka mukaisesti toinen jäsenvaltio katsoo yhtiön kuuluvan kansallisen oikeusjärjestyksensä piiriin, kuuluu sijoittautumisvapauden alaan, vaikka tämä yhtiö harjoittaisi taloudellista toimintaansa pääasiallisesti tai jopa ainoastaan ensimmäisessä jäsenvaltiossa.
- 39 On vielä huomautettava, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamista koskeva kysymys on erotettava siitä kysymyksestä, voiko jäsenvaltio ryhtyä toimenpiteisiin estääkseen sen, että jotkut sen kansalaisista käyttävät väärin EUT-sopimuksessa annettuja mahdollisuuksia ja yrittävät välttyä kansallisen lainsäädännön soveltamiselta, ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio nimenomaan voi toteuttaa tällaisia toimenpiteitä (tuomio 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, 18 ja 24 kohta ja tuomio 30.9.2003, Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, 98 kohta).
- 40 On kuitenkin huomautettava, kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, ettei väärinkäyttönä ole pidettävä sellaisenaan sitä, että yhtiön sääntömääräinen tai tosiasiallinen kotipaikka sijoitetaan tietyn jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta hyödyttäisiin edullisemmasta lainsäädännöstä (ks. vastaavasti tuomio 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, 27 kohta ja tuomio 30.9.2003, Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, 96 kohta).
- 41 Tästä seuraa, että pääasiassa se seikka, että pelkästään Polbudin sääntömääräinen kotipaikka on päätetty siirtää Luxemburgiin ilman, että siirto koskee tämän yhtiön tosiasiallista kotipaikkaa, ei sellaisenaan voi aiheuttaa sitä, ettei tällainen siirto kuuluisi SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamisalaan.

- 42 Toiseksi 27.9.1988 annetusta tuomiosta Daily Mail and General Trust (81/87, EU:C:1988:456) ja 16.12.2008 annetusta tuomiosta Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723) ei ilmene, toisin kuin Puolan hallitus väitti, että yhtiön sääntömääräisen kotipaikan siirtämisen lisäksi olisi välttämättä siirrettävä myös sen tosiasiallinen kotipaikka, jotta siirto kuuluisi sijoittautumisvapauden soveltamisalaan.
- 43 Kyseisistä tuomioista sekä 12.7.2012 annetusta tuomiosta VALE (C-378/10, EU:C:2012:440) ilmenee sen sijaan, että unionin oikeuden nykytilassa kullakin jäsenvaltiolla on oikeus määrittää se liityntä, jota yhtiöltä vaaditaan, jotta voitaisiin katsoa, että yhtiö on perustettu sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jos oletetaan, että tietyn jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluva yhtiö muuttuu toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi täyttämällä viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä asetetut edellytykset, joiden perusteella tämä yhtiö voi olla olemassa sen oikeusjärjestyksessä, kyseisellä oikeudella, joka ei merkitse millään tavalla sitä, ettei yhtiöiden perustamista tai purkamista koskevan alkuperäjäsenvaltion lainsäädännön tarvitsisi olla sijoittautumisvapautta koskevien sääntöjen mukainen, ei voida perustella sitä, että tämä jäsenvaltio erityisesti asettamalla tällaiselle rajat ylittävälle muuttamiselle rajoittavampia edellytyksiä kuin ne, jotka koskevat yhtiön muuttamista yritysjärjestelyissä kyseisen jäsenvaltion sisällä, estäisi kyseistä yhtiötä toteuttamasta tätä rajat ylittävää muuttamista tai tekisi sen vähemmän houkuttelevaksi (ks. vastaavasti tuomio 27.9.1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, 19–21 kohta; tuomio 16.12.2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, 109–112 kohta ja tuomio 12.7.2012, VALE, C-378/10, EU:C:2012:440, 32 kohta).
- 44 Edellä esitetyn valossa kolmanteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava siten, että sijoittautumisvapautta sovelletaan siihen, että jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään toisen jäsenvaltion alueelle, jotta yhtiö muutetaan tämän toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetettujen edellytysten mukaisesti, ilman että kyseisen yhtiön tosiasiallista kotipaikkaa siirretään.

Ensimmäinen ja toinen kysymys

- 45 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo lähinnä, onko SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sen, että jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään toisen jäsenvaltion alueelle, jotta yhtiö muutetaan tämän toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetettujen edellytysten mukaisesti, edellytyksenä on selvitysmenettelyn toteuttaminen ensimmäisessä yhtiössä.

Sijoittautumisvapauteen kohdistuvan rajoituksen olemassaolo

- 46 SEUT 49 artiklassa asetetaan velvollisuus poistaa sijoittautumisvapauden rajoitukset. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sijoittautumisvapauden rajoituksina on pidettävä kaikkia toimia, joilla kielletään tämän vapauden käyttäminen, haitataan sitä tai tehdään se vähemmän houkuttelevaksi (tuomio 29.11.2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 47 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Puolan oikeuden soveltamisalaan kuuluvan yhtiön kotipaikan siirtäminen muuhun jäsenvaltioon kuin Puolan tasavaltaan ei johda kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun lain 19 §:n 1 momentin nojalla oikeushenkilöllisyyden menettämiseen. Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, Puolan oikeudessa myönnetään siis, että nyt käsiteltävässä asiassa Consoil Geotechnik voi lähtökohtaisesti jatkaa Polbudin oikeushenkilöllisyyttä.

- 48 Yhtiöoikeuskoodeksin 270 §:n 2 kohdan sekä sen 272 §:n nojalla on kuitenkin niin, että kyseisen koodeksin 562 §:n 1 momentin mukaisesti tehty osakkaiden päätös kotipaikan siirtämisestä muuhun jäsenvaltioon kuin Puolan tasavaltaan aiheuttaa yhtiön purkautumisen selvitysmenettelyn päätteeksi. Yhtiöoikeuskoodeksin 288 §:n 1 momentista ilmenee lisäksi, että jollei selvitysmenettelyä toteuteta, yhtiötä, joka päättää siirtää kotipaikkansa muuhun jäsenvaltioon kuin Puolan tasavaltaan, ei voida poistaa kaupparekisteristä.
- 49 Vaikka Polbudin kaltainen Puolan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka haluaa siirtää sääntömääräisen kotipaikkansa muuhun jäsenvaltioon kuin Puolan tasavaltaan menettämättä oikeushenkilöllisyyttään, voi lähtökohtaisesti tehdä näin, yhtiö voidaan poistaa Puolan kaupparekisteristä ainoastaan selvitysmenettelyn toteuttamisen jälkeen.
- 50 Tältä osin on täsmennettävä, että ennakkoratkaisupyynnön mukaan selvitysmenettelyssä toteutettavat toimet käsittävät yhtiön juoksevien liiketoimien päättämisen ja yhtiön saatavien perimisen, sen sitoumusten täyttämisen ja yhtiön omaisuuden realisoimisen, velkojien tyydyttämisen tai niiden saatavien turvaamisen, taloudellisen selonteon esittämisen näiden toimien toteuttamisesta sekä selvitystilassa olevan yhtiön tilikirjoja ja asiakirjoja säilyttävän edustajan ilmoittamisen.
- 51 Näissä olosuhteissa on katsottava, että kun pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä edellytetään selvitysmenettelyn toteuttamista yhtiössä, se on omiaan haittaamaan yhtiön rajat ylittävää muuttamista tai jopa estämään sen. Se muodostaa näin ollen sijoittautumisvapauden rajoituksen (ks. vastaavasti tuomio 16.12.2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, 112 ja 113 kohta).

Sijoittautumisvapauden rajoituksen oikeuttaminen

- 52 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tällainen sijoittautumisvapauden rajoitus voidaan hyväksyä ainoastaan, jos sitä voidaan pitää oikeutettuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä. Lisäksi kyseisellä rajoituksella on tällöin voitava taata kyseessä olevan tavoitteen toteutuminen, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (tuomio 29.11.2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Ensimmäiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että sijoittautumisvapauden rajoitus voidaan oikeuttaa tavoitteella suojella siirretyn yhtiön velkojia, vähemmistöosakkaita ja työntekijöitä.
- 54 Tältä osin on huomautettava, että velkojien ja vähemmistöosakkaiden suojeleminen on yksi unionin tuomioistuimen tunnustamista yleistä etua koskevista pakottavista syistä (ks. vastaavasti tuomio 13.12.2005, SEVIC Systems, C-411/03, EU:C:2005:762, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Sama koskee työntekijöiden suojeleminen (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan vastaisia eivät siis lähtökohtaisesti ole jäsenvaltion toimenpiteet, joilla pyritään siihen, ettei sellaisen yhtiön, joka on perustettu sen oikeuden mukaisesti ja joka jatkaa toimintaansa sen alueella, sääntömääräisen kotipaikan siirtämisellä ja sen muuttamisella yhtiöksi, joka kuuluu toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaa, vaikuteta epäasianmukaisesti tämän yhtiön velkojien, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden intresseihin.
- 56 Edellä 52 kohdassa mainitun vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti on kuitenkin vielä tutkittava, onko pääasiassa kyseessä oleva rajoitus velkojien, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden suojelemaan koskevan päämäärän saavuttamiseen soveltuva keino ja meneekö se pidemmälle kuin on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi.

- 57 Nyt käsiteltävässä asiassa Puolan lainsäädännössä asetetaan velvollisuus asettaa selvitystilaan yhtiö, joka päättää siirtää sääntömääräisen kotipaikkansa muuhun jäsenvaltioon kuin Puolan tasavaltaan.
- 58 On todettava, että tässä lainsäädännössä säädetään yleisesti velvollisuudesta toteuttaa selvitysmenettely eikä siinä oteta huomioon todellista riskiä velkojen, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden intresseille aiheutuvasta vahingosta eikä sen mukaan voida valita vähemmän rajoittavia toimenpiteitä, joilla nämä intressit voitaisiin suojata. Kun kyse on erityisesti velkojen intresseistä, pankkitakuiden tai muiden vastaavien takuiden antaminen voisi suojata näitä intressejä asianmukaisesti, kuten myös Euroopan komissio on todennut.
- 59 Tämän vuoksi pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä asetettu selvitysmenettelyn toteuttamista koskeva velvoite ylittää sen, mikä on tarpeen tämän tuomion 56 kohdassa mainittujen intressien suojelun päämäärän saavuttamiseksi.
- 60 Toiseksi Puolan hallitus vetoaa väärinkäytösten estämisen tavoitteeseen perustellakseen pääasiassa kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä.
- 61 Tältä osin jäsenvaltioilla on mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin petosten estämiseksi tai sanktioimiseksi (tuomio 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, 38 kohta).
- 62 Tämän tuomion 40 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, ettei väärinkäyttönä ole pidettävä sellaisenaan sitä, että yhtiön sääntömääräinen tai tosiasiallinen kotipaikka sijoitetaan tietyn jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta hyödyttäisiin edullisemmasta lainsäädännöstä.
- 63 Pelkästään sen perusteella, että yhtiö siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon, ei myöskään voida soveltaa yleistä petoksen olettaa ja perustella toimenpidettä, joka haittaa EUT-sopimuksessa taatun perusvapauden käyttämistä (ks. analogisesti tuomio 29.11.2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, 84 kohta).
- 64 Koska yleinen velvollisuus toteuttaa selvitysmenettely merkitsee yleistä väärinkäytön olettaa, on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lainsäädäntö, jossa asetetaan tällainen velvoite, ei ole oikeasuhteinen.
- 65 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sen, että jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään toisen jäsenvaltion alueelle, jotta yhtiö muutetaan tämän toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetettujen edellytysten mukaisesti, edellytyksenä on selvitysmenettelyn toteuttaminen ensimmäisessä yhtiössä.

Oikeudenkäyntikulut

- 66 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava siten, että sijoittautumisvapautta sovelletaan siihen, että jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään toisen jäsenvaltion alueelle, jotta yhtiö muutetaan tämän toisen jäsenvaltion**

oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetettujen edellytysten mukaisesti, ilman että kyseisen yhtiön tosiasiallista kotipaikkaa siirretään.

- 2) SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sen, että jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään toisen jäsenvaltion alueelle, jotta yhtiö muutetaan tämän toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetettujen edellytysten mukaisesti, edellytyksenä on selvitysmenettelyn toteuttaminen ensimmäisessä yhtiössä.

Allekirjoitukset